

Årsrapport 2021

Kompetansesenter i lindrende behandling, Midt-Norge

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon	3
1.1 Målsetting	3
2. Organisering og ledelse.....	3
2. 1 Personell.....	3
3. Fagutvikling i regionen	4
3.1 Kvalitetsprosjekt – Kartlegging av pårørende som omsorgspersoner	4
3.2 Regional standardisert pasientforløp.....	4
4. Nettverksarbeid	4
4.1 Felles årsmøte for de regionale kompetansesentre i lindrende behandling.....	4
4.2 Palliative team.....	4
4.3 Kreftkoordinatorer i Midt-Norge	5
4.4 Fagnettverk av ressurspersoner i regionen	5
4.4.1 Fagnettverk i kreft og palliasjon Trondheim og St. Olavs hospital	5
4.4.2 Fagnettverk Ålesund og Volda regionen	5
4.4.3 Fagnettverk Molde og Kristiansund regionen.....	6
4.4.4 Fagnettverk Nord, Namsos og fagnettverk Sør, Levanger	6
4.4.5 Fagnettverk Trøndelag Sørvest Lakseregion (tidligere Orkdalsregion).....	6
4.4.6 Fagnettverk fjellregionen	6
4.5 Kommunale prosjekter i Midt-Norge	7
4.6 Utviklingsprogram for økt hjemmetid og hjemmedød	7
5. Undervisning og utdanning	8
5.1 Utdanningskandidater Midt-Norge.....	8

6. Forskning og publisering	9
6.1 Symptomregistreringsstudien, Seksjon lindrende behandling (SLB)	9
6.2 Implementeringsartikkelen fra Orkdalsprosjektet.....	9
6.3 En oversiktsartikkel om gjennombruddssmerter.....	9
6.4 Parastop – Paracetamol med sterke opioider	9
7. Regionale og nasjonale oppgaver	10
8. Formidling	10
9. Samarbeidspartnere.....	10
9.1 Nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere	10
9.2 Regionale samarbeidspartnere	11
9.3 Lokale samarbeidspartnere.....	11

1. Introduksjon

Kompetansesenter i lindrende behandling (KLB) Midt-Norge er en av fire regionale kompetansetjenester i palliasjon og er lokalisert i Kunnskapssenteret, St. Olavs hospital. Senteret binder sammen det lokale, det regionale og det nasjonale arbeidet innen palliasjon i tett samarbeid med KLB i nord, vest og sørøst. KLBS overordnede målsetting er best mulig palliativ behandling og omsorg for pasienter og pårørende i Midt-Norge. KLB er en pådriver for faglig utvikling av palliasjon i regionen, både ved sykehusene og kommunene i Trøndelag og Møre og Romsdal. Virksomheten drives i tråd med føringer i Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon.

1.1 Målsetting

KLB Midt-Norge skal fremme palliasjon og bidra til bedre pasientbehandling og bidra til trygghet hos helsepersonell på alle nivå. Fokusområder i 2021 har vært:

- ❖ Videreutvikling av et palliativt tjenestetilbud med høy kvalitet i spesialist- og kommunehelsetjenesten
- ❖ Styrking av kompetanse innen kreft og palliasjon på alle nivå gjennom forskning, fagutvikling og undervisning
- ❖ Utvikling og oppfølging av standardiserte pasientforløp
- ❖ Formidling av nasjonale retningslinjer, forskningsresultater og gjeldende praksis
- ❖ Videreutvikling av kompetansenettverk i regionen og følge opp praktisk samhandling
- ❖ Veiledning og oppfølging av kommunale prosjekter

2. Organisering og ledelse

Organisatorisk er KLB en del av Avdeling undervisning og forskning, underlagt Kreftklinikken. Den kliniske virksomheten foregår ved Seksjon lindrende behandling (SLB). Flere medarbeidere har også kliniske stillinger ved SLB.

2.1 Personell

Det er totalt tre årsverk der følgende personer var tilknyttet KLB i 2021: Erik Torbjørn Løhre, overlege, ph.d., daglig leder, Marianne Haug Johansen, MSc, spesialsykepleier, Gunnhild Jakobsen, ph.d., førsteamansis og forskningssykepleier, Anne Kvikstad, overlege, dr.med, Elisabeth Brenne, overlege, ph.d., Laila Skjelvan, MSc, sykepleier, prosjektkoordinator

3. Fagutvikling i regionen

3.1 Kvalitetsprosjekt – Kartlegging av pårørende som omsorgspersoner

I samarbeid med SLB er det planlagt innføring av kartleggingsverktøyet «The Carer Support Needs Assessment Tool» (CSNAT). Sykepleiere vil ved strukturerte refleksjonssamtaler dele erfaringer, som igjen vil danne grunnlaget for lokale tilpasninger og rutiner ved bruk av CSNAT. Det er skrevet protokoll, gjennomført undervisning og det er oppnevnt implementeringsagenter. Prosjektets oppstart er januar 2022.

3.2 Regional standardisert pasientforløp

Det regionale standardiserte pasientforløp: Malign medullakompresjon er oppdatert i februar, forenklet i ny form og tilpasset Helseplattformen. KLB har også bidratt med å utforme en pasientinformasjonsportal ved SLB.

4. Nettverksarbeid

4.1 Felles årsmøte for de regionale kompetansesentre i lindrende behandling

KLB Helse vest ledet i år det årlige fellesmøte for alle fire sentre i Norge. Oppgaver og utfordringer ble diskutert. Pandemisituasjonen har preget aktivitetene der man har gått over til digitale undervisninger, nettverksmøter, og økt bruk av hjemmekontor. KLB Midt-Norge rettet i større grad aktivitet og personell mot sykehusorganisasjonen for en periode. Tema som videre ble diskutert var blant annet: revidering av Handlingsprogrammet- organiseringskapitlet, oppfølging av Stortingsmeldingen, landskonferansen i palliasjon, oppgradering av Pallreg, CSNAT, fagnettverk, praksis ved bruk av Sandostatin, ESAS på andre språk, og høringsinnspill til plan for videreutdanning i lindrende behandling for helsefagarbeidere.

4.2 Palliative team

I regi av KLB, ble det i høst avholdt felles digital samling for de palliative team i Midt-Norge, som er et årlig tilbud. Kommunale palliative team samt Hospice Lukas i Malvik ble også invitert til å delta. KLB informerte om oppgaver i året som har gått, og følgende tema ble belyst: Avstandsoppfølging innen palliasjon, samhandling mellom kommune- og spesialisthelsetjenesten, forhåndssamtaler, palliativ plan,

Helseplattformen, smertens fire dimensjoner, og informasjon om prosjektarbeid for opprettelse av nettverk for ergo- og fysioterapeuter.

4.3 Kreftkoordinatorer i Midt-Norge

Kreftkoordinatorer er viktige samarbeidspartnere som bidrar til å tilrettelegge hverdagen for kreftsyke og pårørende på en best mulig måte i sine respektive kommuner. De samordner tilbud og tjenester rundt kreftpasienten og deres pårørende, og sørger for gode rutiner, systemer og kompetanseheving.

Stillingsstørrelsene varierer stort. Noen kommuner har en eller flere kreftkoordinatorer etter sammenslåingen i 2020, og noen kreftkoordinatorer har ansvar for flere kommuner. Møre og Romsdal har kreftkoordinatordekning i 18 av 26 kommuner, mens Trøndelag har kreftkoordinatordekning i 27 av 38 kommuner

4.4 Fagnettverk av ressurspersoner i regionen

Formålet med fagnettverk i regionen er å bidra til kompetanseheving og bedre samhandling på alle nivå i helsetjenesten, slik at pasienter og deres pårørende opplever trygghet. Det er åtte veletablerte fagnettverk i regionen. Disse er Kristiansund og Molde, Ålesund og Volda, Trøndelag sørvest Lakseregion, Fjellregion, Fosen helsekompetanse, fagnettverk Sør, Levanger og fagnettverk Nord, Namsos, og Trondheim og St. Olavs hospital. Det er gjort et omfattende arbeid for å få til en forpliktende samarbeidsavtale mellom St. Olavs hospital og kommunene i nedslagsfeltet for fagnettverkene. Dette arbeidet er ennå ikke slutført. På grunn av pandemien, har det generelt vært utfordringer å holde opp aktivitetene i ressursnettverkene. Følgende rapporteringer fra fagnettverkene:

4.4.1 Fagnettverk i kreft og palliasjon Trondheim og St. Olavs hospital

Ved utgangen av 2021 har fagnettverket 117 ressursykepleiere fordelt på alle soner i hjemmetjenesten, alle helse- og velferdssentre og helsehus samt flere avdelinger ved St. Olavs hospital. Det ble gjennomført tre digitale fagsamlinger, inkludert introduksjonskurs med fokus på palliasjon både ved malign og ikke-malign sykdom. Det er et tverrfaglig fokus der både kommune- og spesialisthelsetjenesten ble presentert. Alle ressursnettverkene nord i Trøndelag samt Trøndelag sørvest Lakseregion, ble også invitert til å delta her.

4.4.2 Fagnettverk Ålesund og Volda regionen

Fagnettverket omfatter 13 kommuner, og ni av disse har kreftkoordinatordekning. Hjemmetjenesten og sykehjem har hver sine ressurspersoner. Det er gjennomført to digitale nettverkssamlinger i vår og to fysiske nettverkssamlinger i høst, der ressursykepleiere fra sykehus er med.

4.4.3 Fagnettverk Molde og Kristiansund regionen

Fagnettverket omfatter 12 kommuner (hjemmetjenesten og sykehjem), der sju av disse har kreftkoordinatordekning. I Kristiansund er det et tett samarbeid mellom kreftkoordinator og demenskoordinator innen palliasjon. Det er et ressursnettverk for palliasjon; Habiliteringstjenesten, hvor man har klart å få til to hjemmedød siste året. Et nettverk for sykehjem og et for Storhaugen (korttidsinstitusjon med palliative plasser) og hjemmetjenesten. Palliativt team ved sykehuset i Kristiansund samarbeider med koordinatorene og nettverkene. Siste året er det holdt ukentlige digitale møter med flere kommuner. Covid- 19 åpnet opp ytterligere for den digitale arenaen og som knytter hverdagen tettere sammen, både med begrenset tid og store avstander.

4.4.4 Fagnettverk Nord, Namsos og fagnettverk Sør, Levanger

Fagnettverket i Nord- Trøndelag har vært eksistert siden 2010 og ledes av kreftsykepleiere i de palliative team. Lokalt omfatter det 19 kommuner, og deles igjen opp i to fagnettverk, som går ut ifra de to sykehusene, henholdsvis Levanger og Namsos. Det er gjennomført tre digitale fagsamlinger, der en av dem var sammen med Kompetansesenteret i lindrende behandling- Midt-Norge. I tillegg har det vært gjennomført egne samlinger for kommunale kreftsykepleiere/kontaktsykepleiere.

4.4.5 Fagnettverk Trøndelag Sørvest Lakseregion (tidligere Orkdalsregion)

Fagnettverket omfatter åtte kommuner og ledes av kreftkoordinator. I 2021 har nettverket deltatt på to digitale fagdager i regi Trondheim kommune og KLB, og en fagdag med fysisk oppmøte. Tema var: Barn som pårørende, pakkeforløp hjem for kreftpasienter og refleksjon som metode for kunnskapsutvikling og læring. Det er også gitt veiledningssamlinger, både fysiske og digitale for kreftsykepleiere med øremerket tid til kreftarbeid i sine kommuner. Nettverket består av 32 ressurspersoner, inkludert kreftsykepleiere fra Orkdal sjukehus.

4.4.6 Fagnettverk fjellregionen

Fagnettverket omfatter kommunene Røros, Os og Holtålen og ledes av kreftkoordinator. Det har vært utskiftninger i kreftsykepleiere, sykepleiere og hjelpepleiere med videreutdanning kreftomsorg. 7 kreftsykepleiere, 4 spl og 1 hjelpepleier med videreutdanning kreftomsorg. Erfaringer fra forsøk på å arrangere halvdags møter, viste at det var utfordringer med å få frigitt tid til å delta på grunnnet Covid-19. Kreft pol på Tynset sykehus har vært initiativtaker og ansvarlig for de siste møtene.

4.5 Kommunale prosjekter i Midt-Norge

På oppdrag fra Helsedirektoratet, vurderer Statsforvalteren i Trøndelag og KLB søknader til kommunene i Møre og Romsdal og Trøndelag for tilskuddsmidler til «Kompetansehevende tiltak for lindrende behandling og omsorg ved livets slutt». Vi mottok 12 søknader på til sammen kr. 7.895.036. Av disse innvilget Statsforvalteren i Trøndelag 11 søknader. Det ble tildelt kr 2.2480.000,- til følgende kommuner i 2021:

Aukra, 2021-2023: «*Fra floskel til handling – rett pasient på rett sted*» – innføring av forhåndssamtaler gjennom bruk av palliativ plan.

Holtålen, 2021: «*Opprettelse av kreftteam i pleie – og omsorgstjenesten*»

Molde: 2020-2021: «*Opprettelse av palliativ koordinator og innføring av palliativ plan*»

Nærøysund, 2021-2023: «*Øke kompetanse for å sikre god og lik omsorg ved livets slutt*» – innføring av palliativ plan og utarbeide prosedyrer

Overhalla, 2020-2021: «*Å få leve med kreft – å dø hjemme når tiden er inne*» – innføring av medikamentskrin og CSNAT

Snåsa, 2020-2021: «*Liv til dagene – kompetente helsearbeidere, trygge pårørende og stødige frivillige bidrar til hjemmetid og hjemmedød*»

Trondheim: 2019-2021: «*Innføring av palliativ plan i Trondheim kommune*»

Volda: 2019-2021: «*Ivaretagelse av voksne og barn som pårørende ved alvorlig sykdom*» – innføring av CSNAT

Ørland, 2020-2021: «*Lindrende behandling og omsorg ved livets slutt*» – innføring av palliativ plan samt ivaretagelse av barn og søsken som pårørende

Ørsta, 2019-2021: «*Opprettelse av ressursnettverk innen ergo/fysio*»

Ålesund, 2020-2022: «*Innføring av CSNAT – i samarbeid med palliativ team, Ålesund*»

4.6 Utviklingsprogram for økt hjemmetid og hjemmedød

Helsedirektoratet lyste ut tilskuddsmidler til et treårig utviklingsprogram. Det er bevilget kr 3.000.000 i 2021 til tiltaket i Prop. 1S (2020-2021) over kap.761. post 67. Målet med ordningen er å legge til rette for lindrende

behandling og omsorg for alvorlig syke pasienter og deres pårørende for mest mulig hjemmetid og en verdig død hjemme. På nasjonalt nivå søkte 26 kommuner tilskuddsmidler for til sammen 22 mill. Fem kommuner har fått innvilget sine søknader: Gjøvik, Grong, Karmøy, Kongsberg og Trondheim. Helsedirektoratet har inngått avtale med Senter for omsorgsforskning om bistand til prosessveiledning, erfaringsseminarer, mm. Vi gratulerer Trondheim og Grong kommuner med tildelte midler.

5. Undervisning og utdanning

Den globale koronapandemien har bidratt til mer digitalisering, og vi har tilpasset oss den nye hverdagen. Vi har erfart at flere har mulighet til å følge undervisningstilbudene våre, hvilket bidrar til å styrke kompetanse rettet mot helsepersonell i kommune- og spesialisthelsetjenesten. Vi samarbeidet tett med NTNU om master- og bachelorutdanning, videreutdanningen innen sykepleie, medisinstudiet i Trondheim og andre studier. Videre har vi også samarbeidet med organisasjoner og kommuner i regionen. KLB har koordinert og gjennomført følgende undervisningsoppdrag i 2021:

- Hematologiskole ved St. Olavs hospital, i regi av Avdeling for blodsykdommer
- Regionale fagdager for helsepersonell i kommune- og spesialisthelsetjenesten
- Kurs i palliasjon/master i Helsevitenskap
- NTNU- bachelor og videreutdanning i kreftsykepleie og kardiologisk sykepleie
- Fagdager for fagnettverk i Trondheim og ved St. Olavs hospital
- Onkologikurs for fysioterapeuter
- Ukentlig videokonferanse
- Medisnutdanningen med både undervisning og praktisk uketjeneste i palliasjon
- Erfaringskonferanse for tilskuddsmottakere i Trøndelag og Møre og Romsdal
- LIS kurs etikk og kommunikasjon
- Digital samling for de palliative team i Midt-Norge
- Intern undervisning (klinikker ved St. Olavs hospital og Orkdal sjukehus)

5.1 Utdanningskandidater Midt-Norge

Vi gratulerer Robin Norvaag, Trondheim, Elin L Saint- Solliex, Ålesund og Gro Blomkvist, Molde med gjennomført og bestått Nordisk spesialistkurs.

6. Forskning og publisering

Ansatte ved KLB har deltatt i planlegging og gjennomføring av både kvalitetssikringsprosjekt og forskningsprosjekt i 2021:

6.1 Symptomregistreringsstudien, Seksjon lindrende behandling (SLB).

SLB og KLB gjennomførte i perioden 2019-2020 et kvalitetssikringsprosjekt, hvor alle pasienter innlagt ved SLB registrerte symptombyrde under oppholdet. Det ble innhentet bakgrunnsdata om kjønn, diagnose, medikamenter og annen behandling for de 450 innleggelsene. Kvalitetssikringsprosjektet adresserte hvilke tiltak som gjennomføres ved innleggelse og i hvor stor grad symptomlindring oppnås, og resultatene kan leses i artikkelen:

Thronæs, Morten; Løhre, Erik T; Kvikstad, Anne; Brenne, Elisabeth; Norvaag, Robin; Aalberg, Kathrine Otelie; Moen, Martine Kjølberg; Jakobsen, Gunnhild; Klepstad, Pål; Solberg, Arne; Solheim, Tora S. (2021) «Interventions and symptom relief in hospital palliative cancer care: results from a prospective longitudinal study». *Supportive Care in Cancer*. 29, 6595–6603 (2021). <https://doi.org/10.1007/s00520-021-06248-z>

6.2 Implementeringsartikkelen fra Orkdalsprosjektet

Implementing a Standardized Care Pathway Integrating Oncology, Palliative Care and Community Care in a Rural Region of Mid-Norway. Anne-Tove Brenne; Erik Torbjørn Løhre; Anne Kari Knudsen; Morten Thronæs; Jo-Åsmund Lund; Nina Kongshaug; Marte Nilssen Neverdal; Kristina Rystad; Marianne Haug Johansen; Tone Inga Braseth; Stein Kaasa. *Oncology and therapy* (2021) <https://doi.org/10.1007/s40487-021-00176-y>

6.3 En oversiktsartikkel om gjennombruddssmerter

Kreftrelaterte gjennombruddssmerter (episodiske smerter). Morten Thronæs og Erik Torbjørn Løhre. *Omsorg* nr 2, 2021, s 15-18.

6.4 Parastop – Paracetamol med sterke opioider

Behandling av smerter hos kreftpasienter baserer seg i stor grad på WHO smertetrapp, men det er manglende vitenskapelig dokumentasjon om effekten av paracetamol i kombinasjon med opioider (trinn 3) er bedre enn behandling av opioider alene. KLB deltar i en studie som har som formål å undersøke om å slutte med paracetamol gir omtrent samme smertelindring som fortsatt bruk av paracetamol når pasientene samtidig får sterke opioider. Det er en randomisert, dobbelt-blindet, placebokontrollert, parallellgruppe, ikke-underlegenhets (non-inferiority)-/seponeringsstudie hvor det ved SLB er planlagt å inkludere 25 pasienter av totalt 204 pasienter. Studiens sponsor er Universitetet i Oslo. Pasientinkludering har startet.

7. Regionale og nasjonale oppgaver

Høringer og deltakelse i oppnevnte arbeidsutvalg gir oss som interesseorganisasjon mulighet til å påvirke de beslutningene politikerne skal ta ved hjelp av vår kunnskap og kompetanse, og KLB bidrar dermed i utviklingen av fremtidens palliasjon. KLB har deltatt i følgende nasjonale råd- og arbeidsutvalg oppnevnt av Helsedirektoratet:

- Nasjonal referansegruppe i HDir utgått fra mandat i Stortingsmelding 24 (overordnet)
- Nasjonal referansegruppe for å utrede palliasjon som egen spesialitet (HDir)
- Regional anbuds konkurranse for pumper til smerte- og symptomlindring
- Revisjon av Nasjonalt handlingsprogram for palliasjon i kreftomsorgen
- Gjennomført godkjenning av utdanningssteder
- Nasjonal kodegruppe

8. Formidling

KLB har en nettside for relevant informasjon som kurstilbud, praktisk verktøy til bruk for helsepersonell, nytt innen forskning, nyttige lenker med mer. [Kompetansesenter i lindrende behandling Midt-Norge - St. Olavs hospital \(stolav.no\)](#)

KLB er på Facebook med mer enn 800 følgere: [Kompetansesenter i lindrende behandling Midt-Norge | Facebook](#)

KLB har ansvar for å registrere palliative virksomheter i et nasjonalt register www.pallreg.no

9. Samarbeidspartnere

KLB samarbeider med organisasjoner og helsepersonell som arbeider innen faget palliasjon. Inngangen til 2022 vil fortsatt være preget av usikkerhet i forhold til pandemien. KLB kan likevel slå fast at vi er rustet til å påta oss oppgaver som ligger foran oss. Vi er takknemlige for den tillit samarbeidspartnere, oppdragsgivere, klinikkledelsen og kolleger har vist oss gjennom 2021 og gjort en ekstraordinær innsats til det beste for alle berørte innen palliasjon.

9.1 Nasjonale og internasjonale samarbeidspartnere

European Palliative Care Research Centre (PRC)

Helsedirektoratet/Helse- og omsorgsdepartementet

Legeforeningen

Norsk forening for Palliativ Medisin (NFPM)

Norsk palliativ forening (NPF)

Norsk Sykepleierforbund (NSF)

9.2 Regionale samarbeidspartnere

Statsforvalteren i Trøndelag

Kommunehelsetjenesten og fagnettverk i Midt-Norge

Kreftkoordinatorer i regionen

Kreftforeningen

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU)

Palliative team i Midt-Norge, lokalisert både ved sykehus og i kommuner

Regionale kompetansetjenester i lindrende behandling i Nord, Vest og Sør-Øst

9.3 Lokale samarbeidspartnere

Institutt for klinisk og molekylær medisin (IKOM), Fakultet for medisin og helsevitenskap, NTNU

St. Olavs hospital:

- Øvrige deler av Avdeling forskning og undervisning, Kreftklinikken
- SLB, Kreftklinikken og andre klinikker og avdelinger som arbeider med palliasjon